ABBYY PDF Transformer 2.0 Click here to buy www.ABBYY.com

УДК 378.4+001.89(73)

М. Г. Сбруєв
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

УПРАВЛІННЯ НАУКОВОЮ РОБОТОЮ В УНІВЕРСИТЕТАХ США: ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ РОЗРОБЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ

У статті здійснено систематизацію джерельної бази дослідження, з'ясовано перспективні шляхи її подальшого розвитку. Схарактеризовано предметне поле досліджень із проблеми управління вищою освітою, здійснених в Україні в різних галузях знань. З'ясовано напрями та рівні вивчення аналізованої проблеми в американських наукових розвідках. Схарактеризовано підходи до визначення сфер діяльності університетського науковця та адміністратора досліджень.

***Ключові слова**: управління, наукова робота, дослідник, університет, США, адміністратор, освіта, підприємництво.*

Постановка проблеми. Сучасне суспільство, що все більшою мірою позиціонує себе як суспільство знань, вимагає від закладів вищої освіти остаточно відмовитись від традиційного, історично зумовленого статусу «веж із слонової кістки» та активно включитися у вирішення актуальних завдань інноваційного розвитку локального середовища, регіону, країни. За таких обставин значимою стає орієнтована на результат науково-дослідна діяльність ВНЗ, що передбачає розвиток численних контактів з державними та недержавними дослідними інститутами й лабораторіями, бізнесовими структурами та державними установами, що набувають форми широко відомих у науковій літературі з питань інноваційних систем організаційних утворень на кшталт «Моделі № 2», «потрійної спіралі» та «трикутника знань».

Необхідність включення вітчизняних ВНЗ у процес розвитку інноваційних систем різних рівнів підкреслено у низці державних документів України, зокрема в Законах України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1991), «Про вищу освіту» (2002), «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» (2009), «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2020 роки» тощо.

Ефективний розвиток багатосторонніх наукових контактів університету із зовнішнім середовищем, так само як і управління науковими дослідженнями на внутрішньо інституційному рівні, протягом останніх років перетворилися на предмет численних наукових студій. Найактивніше такі дослідження здійснюються в тих країнах, де університети є найбільш розвиненими науковими центрами, що володіють величезними матеріальними, технологічними й інтелектуальними ресурсами та потенціалом, спроможним на вирішення проблем, які мають глобальне значення та можуть суттєво вплинути на забезпечення конкурентоздатності країни на глобальних ринках високотехнологічних товарів та послуг.

Аналіз актуальних досліджень. Стрімкий ріст наукового інтересу до проблем управління вищою освітою, активізації участі вишів у розбудові національної інноваційної системи, розвитку науково-дослідної роботи у контексті побудови суспільства знань та глобалізаційних процесів є характерним протягом останнього десятиріччя і для української та російської науки. Дослідження названих проблем має інтердисциплінарний характер. Найбільш активно різні аспекти управління інноваційною та науковою діяльністю вишу досліджуються у наукових розвідках у сфері економічної науки, державного управління, філософії, соціології, права, технічних наук, психології і педагогіки. Предметом таких досліджень стає як діяльність окремого науковця, наукового колективу, ВНЗ, так і регіональної, національної або глобальної освітньої та інноваційної систем і просторів.

Джерельну базу дослідження сформовано на основі системного аналізу матеріалів спеціалізованих баз даних Academic Search Premier, ERIC, Directory of Open Access Scholarly Journals in Education, Education abstracts, Current contents, а також пошукові системи Google і Google Scholar. Крім того, використовувалися архіви періодичних наукових видань із проблем управління освітою «Higher Education Research and Development», «International Journal of Educational MANAGEMENT», «JOURNAL of HIGHER EDUCATION MANAGEMENT», «JOURNAL OF HIGHER EDUCATION POLICY AND MANAGEMENT», «HIGHER EDUCATION MANAGEMENT AND POLICY», «Higher Education Dynamics», «Higher Education Quarterly», «Management in Education», а також спеціалізованих журналів: «Journal of Research Administration» Міжнародного співтовариства адміністраторів наукових дослідників (Society of Research Administrators – SRA) та «Research Management Review» Національної ради адміністраторів університетських наукових досліджень США (National Council of University Research Administrators – NCURA). Пошук українських джерел було здійснено в каталогах авторефератів дисертаційних досліджень у базах даних НБУ імені В. І. Вернадського, а також у архівах низки вітчизняних наукових періодичних видань: «Вища освіта України», «Вища школа», «Освіта і управління», «Порівняльно-педагогічні студії», «Право та державне управління», «Теорія і практика управління соціальними системами», «Управління розвитком», «Управління складними системами», «Шлях освіти» та ін.

З огляду на гостру актуальність проблеми управління науково-дослідною роботою в сучасному університеті та наявність значного обсягу вітчизняних і зарубіжних джерел з означеної проблеми метою нашого розгляду є систематизація джерельної бази, її класифікація, з'ясування перспективних тенденцій подальшого розвитку.

ABBYY PDF Transformer 2.0 Click here to buy www.ABBYY.com

Виклад основного матеріалу. Для відбору джерел (дисертаційні роботи, наукові статті, монографічні дослідження) застосовувалися такі критерії: наукова розвідка має бути присвячена сучасним тенденціям розвитку університетської науки. У ній повинні висвітлюватися проблеми управління науковими дослідженнями, які розглядаються на різних рівнях: із позицій інтересів дослідника, кафедри/факультету, університету, регіону, країни, глобального наукового або геополітичного простору.

Передусім, проаналізуємо проблематику досліджень українських науковців у сфері управління науковою та інноваційною діяльністю ВНЗ. Вище ми визначили галузі знань, у яких здійснювалися такі дослідження. Найбільш численними є розвідки в галузі економічної науки. Контент-аналіз дисертаційних досліджень, представлених у каталогах НБУВ імені В. І. Вернадського, а також наукових статей та монографій, опублікованих в Україні, дозволяє констатувати, що предметом наукових розвідок є такі аспекти досліджуваної нами проблеми: управління конкурентоспроможністю ВНЗ (Н. Верхоглядова), управління науково-освітніми міжнародними проектами в системі державної інноваційної політики (Н. Холявко), державне регулювання вищої освіти в умовах ринкових відносин (М. Гончаренко, І. Пасінович), механізми управління інноваційною діяльністю ВНЗ (Н. Кривицька), економічні механізми стимулювання праці у сфері наукової та науково-технічної діяльності вишів (О. Герасименко), управління маркетинговою діяльністю вишу (А. Лялюк, С. Чигасов), інноваційні основи макроекономічного прогнозування розвитку системи вищої освіти України (В. Сафонова), управління фінансовими ресурсами вищих навчальних закладів в умовах трансформації економіки України (М. Яструбський), управління якістю діяльності (В. Ткач).

Закономірним є висвітлення окремих аспектів досліджуваної нами проблеми в наукових розвідках, виконаних у галузі державного управління. Зокрема вітчизняними науковцями активно вивчаються впливи євроінтеграційних і глобалізаційних процесів на розвиток університетської науки (Ю. Журавльова, Л. Пшенична, І. Сікорська), структура, функції, механізми та тенденції розвитку управління вищою освітою в Україні (С. Майборода, Т. Ярцева), державне регулювання системи вищої освіти в Україні (С. Григанська), система маркетингу в державному управлінні вищою освітою України (О. Дубровка), державне управління інформаційно-освітнім середовищем інноваційних університетських комплексів (Л. Полякова).

Окремі аспекти змін в управлінні вищою освітою висвітлено в дослідженнях, здійснених у галузі філософії освіти: демократизація, децентралізація, впровадження державно-громадського управління,

ABBYY PDF Transformer 2.0 Click here to buy www.ABBYY.com

розвиток освітньо-наукового комплексу, ціннісно-смислова детермінація управління навчальним закладом, місце і роль економіки знань в інноваційному розвитку менеджменту вищої освіти (О. Бурлакова, В. Гальперіна, Д. Дзвінчук, С. Курбатов, Л. Семененко, О. Старовойт, М. Яцейко) та соціології: соціальні технології в управлінні закладами освіти, становлення інноваційної освіти в Україні (О. Марущенко, О. Скідін).

Тенденції інформатизації, алгоритмізації та технологізації процесів прийняття управлінських рішень у сфері вищої освіти, методи та засоби проектно-орієнтованого управління ВНЗ висвітлено в низці наукових розвідок, здійснених у галузі технічних наук (Я. Гамлуш, М. Нечипорук, І. Оберемок, О. Чередніченко).

Психологічні аспекти діяльності адміністраторів вищих навчальних закладів знайшли відображення у дослідженнях із проблем формування готовності до управління змінами (В. Івкін), до роботи в конкурентоздатній управлінській команді (О. Філь), визначення (Л. Семененко),

Нарешті, низку проблем розвитку наукових досліджень у сфері вищої освіти висвітлено у педагогічних дослідженнях, а саме: історико-педагогічні аспекти становлення та розвитку науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах України (С. Майборода, О. Микитюк), організаційно-педагогічні засади розвитку наукової школи у ВНЗ (Г. Кловак, Є. Хриков), стратегічний менеджмент наукової роботи у ВНЗ (І. Мороз, В. Нємцов, Л. Довгань), формування інноваційної культури менеджера освіти (О. Козлова), формування компетентностей менеджера інноваційної діяльності ВНЗ (А. Сбруєва), теоретико-методичні основи фахової підготовки магістрів з менеджменту освіти (В. Берека) тощо.

Окремо виділимо педагогічні дослідження у галузі порівняльно-педагогічного американознавства, присвячені особливостям освітньої діяльності закладів вищої освіти у США. До кола таких наукових розвідок відносимо, передусім, дослідження особливостей підготовки фахівців різного профілю в американських університетах (В. Берека, Н. Бідюк, С. Бурдіна, Л. Віннікова, Т. Данилишена, І. Зварич, О. Ігнатюк, Т. Олендр, Т. Осадча, І. Пасинкова, К. Рибачук, Л. Чорна, Р. Шаран) та дослідження з проблем модернізації вищої освіти США (В. Бондаренко, Я. Гулецька, Л. Товчигречка).

Аналіз вітчизняних джерел з досліджуваної проблеми дозволяє констатувати відсутність дисертаційних робіт, у яких знайшли б цілісне висвітлення проблеми управління науковою роботою в сучасному університеті, тим паче – в університетах США. Окремі аспекти проблеми частково розкриваються у дослідженні С. Калашнікової [1], у якому схарактеризовано типи управління державними вищими навчальними

ABBYY PDF Transformer 2.0 Click here to buy www.ABBYY.com

закладами в США (централізований і децентралізований), визначено пріоритети федеральної політики в галузі вищої освіти на сучасному етапі та основні тенденції розвитку системи управління державним сектором вищої освіти в США.

Таким чином, виконання завдань нашої наукової розвідки передбачає систематизацію та класифікацію оригінальних – американських джерел, які й покладено в основу побудови джерельної бази дисертаційного дослідження.

Підкреслимо, що джерельна база досліджень американських науковців включає, як правило, більше 20 різних видів наукової інформації, в тому числі: статті у наукових журналах; наукові монографії; презентації на конференціях; тези повідомлень та доповіді на конференціях; статті в науково-популярних журналах; розділи колективних монографій; наукові звіти дослідницьких фондів, лабораторій та інститутів тощо.

Хоча наукові публікації визнані найбільш реальним і прямим виміром результатів досліджень, тим не менш, учені повинні бути постійно націлені на створення нових форм наукового продукту, адаптуватися до мінливих зовнішніх економічних, політичних і соціальних умов, а також брати до уваги специфіку наукової галузі, в якій проводяться дослідження.

Як свідчать численні американські наукові студії, інтерес до досліджуваної нами проблеми зумовлений, передусім, унікальністю становища сучасного університету, яке визначається, з одного боку, появою економіки, заснованої на знаннях, у якій саме університет виступає основним виробником і розповсюджувачем знань, що відіграють вирішальну роль у промислових інноваціях, [4; 18], а з іншого – стійким зниженням державного фінансування досліджень, що різко загострює конкуренцію за фінансові та інші види ресурсів [11]. У сучасній складній ситуації університет переживає так звану *другу академічну революцію* [6], сенс якої полягає в тому, що крім викладання і наукових досліджень у ВНЗ з'являється третя, не менш важлива, роль – підприємницька [5]. Підприємницький університет стає ключовим інструментом розвитку інноваційних технологій.

Науковці стверджують про появу за таких умов в університетах *нового академічного середовища*, в дослідженні якого виділяють два виміри. Один із них передбачає приділення уваги вивченню нових реалій внутрішнього університетського контексту, з'ясуванню зв'язків між *мета-учасниками* нового академічного середовища [12]. У межах іншого виміру здійснюється аналіз особливостей взаємодії університету та навколишнього середовища [13]. У свою чергу, розгляд зовнішньо-університетського контексту взаємодії у науковій сфері передбачає

здійснення досліджень за двома напрямами:

- перший відображає погляд на проблему з інституційної точки зору, є зосередженим на організаційній структурі, а також явних і неявних правилах гри, які визначають конкретні обмеження й можливості для учасників взаємодії [11]. Нове академічне середовище збільшує потребу в інституційному управлінні саме державними університетами, оскільки вони стикаються із серйозними проблемами легітимації результатів своїх досліджень [8; 16]. Досягнення університетом фінансової свободи все більше залежить від його готовності та здатності до співпраці з промисловими підприємствами та іншими зовнішніми структурами. Науково-дослідна та підприємницька діяльність університету, яку донедавна розглядали як практично індивідуальну діяльність, тепер все частіше розглядається як організаційна мета університету, що повинна бути відповідним чином забезпечена й керована. У дослідженнях відзначається, що все більше університетських учених готові взяти на себе відповідальність як у дослідній і викладацькій, так і в підприємницькій діяльності [15];
- другий напрям досліджень у межах аналізованої нами проблематики зосереджений на аналізі напрямів та сфер діяльності професорсько-викладацького складу, «зокрема тих дослідників, хто подібно *хірургам* володіють тонкими механізмами маніпулювання навколишнім середовищем і відчувають при цьому мінімальні обмеження» [3].

Підкреслимо, що кожен із аналізованих нами напрямів досліджень дає лише часткове уявлення про складні реалії та тенденції розвитку університетської науки. Для більш глибокого осмислення специфіки функціонування внутрішнього академічного середовища необхідна систематизація та інтеграція різних напрямів досліджень у межах єдиного багаторівневого підходу, який повинен охопити всі детермінанти та напрями діяльності дослідника й висвітлити взаємозв'язки між ними. З огляду на такі міркування вважаємо за необхідне здійснити комплексний аналіз досліджень, що є, на нашу думку, найбільш вірним способом розібратися в розмаїтті знань з аналізованої проблеми.

Низку досліджень присвячено *класифікації видів діяльності науковця, який працює в університеті*. Зокрема, згідно з Дж. Відалом і М. Квінтанілла університетський дослідник бере участь у чотирьох видах діяльності: викладанні, наукових дослідженнях, наданні послуг та управлінні [27]. С. Гемлін визначає шість груп видів діяльності університетського науковця: 1) науково-дослідна діяльність; 2) діяльність, пов'язана з фінансуванням наукових досліджень; 3) управління людськими ресурсами; 4) педагогічна

ABBYY PDF Transformer 2.0 Click here to buy www.ABBYY.com

діяльність; 5) участь в управлінні науково-дослідними організаційними структурами та 6) здійснення контролю якості наукових досліджень [9].

Зазначимо однак, що в названих вище дослідженнях підприємницька діяльність не виділяється в окрему групу, на відміну від робіт таких відомих науковців, як Г. Етцковітц [6], Дж. Лі та Р. Роудз [17], Д. де Зілва [28].

Проведене узагальнення дозволило дослідникам (Дж. Відал та М. Квінтанілла [27], К. Кребер [15], Дж. Пріслі та Е. Енгельбридж [20]) виявити сім видів діяльності університетського науковця: викладання, наукові дослідження, фінансування наукових досліджень, управління, внутрішні та зовнішні послуги, наукова взаємодія і виконання академічних рутин (обов'язкових академічних процедур). Названі вище сім видів діяльності можуть бути об'єднані в чотири дослідницькі ролі: безпосередньо дослідження, викладання, підприємництво та послуги (внутрішньо університетські й зовнішні).

В американських наукових розвідках зустрічаються два підходи до оцінки дослідницької діяльності: ресурсо-центрований (фінансові, інтелектуальні, людські, часові, технологічні та ін. ресурси) і результато-центрований (результат, науковий продукт). У межах одного підходу предметом аналізу є передбачуваний обсяг ресурсного забезпечення роботи, а також шляхи забезпечення ресурсами (наприклад, загальна сума коштів дослідника та зовнішнього фінансування проекту) [17]. Згідно з іншим підходом предметом аналізу стають різні види публікацій дослідників [7], а також індекс цитування [10; 14].

В останні роки з'являється все більше наукових розвідок, присвячених діяльності адміністраторів наукових досліджень, без яких в сучасних умовах університетська наука навряд чи може бути ефективною. «Роль керівництва науковими дослідженнями, – пише К. Л. Біслі, – полягає в забезпеченні сервісних послуг для дослідників і наукового співтовариства в цілому з метою досягнення успіху в підвищенні результатів наукових досліджень» [23, 27].

Обов'язками кваліфікованих адміністраторів є, за висновками експертів, зняття з дослідників зайвого вантажу адміністративної рутини, який завжди існує під час виконання наукових розробок, сприяння розвитку культури відповідальної поведінки у процесі наукових досліджень, підтримка згоди (у дослідницькому колективі; між замовником і виконавцем; між дослідниками-вченими й регулюючими агентствами), і, що дуже важливо, сприяння формуванню довіри до дослідницької діяльності та результатів досліджень.

Предметом вивчення стала система факторів, спрямованих на сприяння ефективності університетських досліджень, що дозволило виявити

ABBYY PDF Transformer 2.0 Click here to buy www.ABBYY.com

такі значущі фактори: фінансові ресурси, матеріальні ресурси, людські ресурси, інтелектуальні/наукові ресурси, адміністративна/академічна підтримка, до- і після-грантова підтримка, а також підтримка в питаннях цілісності досліджень і дотримання різних федеральних норм. Результати наукових пошуків показали, що фінансові й матеріальні ресурси були визнані критичними для результативності досліджень. Наявність достатніх лабораторних площ і обладнання було визнано дослідниками надзвичайно важливим фактором результативності досліджень у сфері технічних і природничих дисциплін. Інтелектуальні та наукові ресурси, зокрема наявність наукових наставників і науково-активних однолітків, було визнано значно більш важливим молодими дослідниками, ніж старшими за віком [21].

Результати розвідок актуалізували проблеми, пов'язані з міждисциплінарними дослідженнями. У той час, коли університетські адміністратори повторюють «мантру» про необхідність міждисциплінарних досліджень, багато з опитаних викладачів відзначили відсутність зацікавленого спілкування і спільних цілей, відірваність від інших професорів [21]. У дослідженнях відзначається також, що університетська інфраструктура та організаційна культура повинні бути взаємодоповнюючими. Найбільш значущим є те, що викладачі-дослідники вчаться працювати разом і починають розуміти, що вони можуть робити це успішно.

Суттєва увага приділяється в сучасних умовах дослідженню проблем професійної компетентності та професійної підготовки адміністраторів наукових досліджень. Зокрема, роботи Т. Робертса [25] присвячено характеристиці уявлень адміністраторів наукових досліджень про значення спеціальних знань і офіційної сертифікації в їх професійній діяльності. Т. Аткінсон та ін. пропонують модель нормативної поведінки адміністратора наукових досліджень в інноваційному інституційному середовищі [2]. Науковець характеризує інституційне середовище, що формує поведінку адміністратора наукових досліджень як частину складної системи, що розвивається. Предметом аналізу науковця є також професійні компетентності адміністраторів (спеціальні знання, навички ефективної підтримки дослідників-науковців, етичні норми та моральні принципи), які, з одного боку, відчувають зовнішні впливи (замовники, підрядники, спонсори) та внутрішньо-організаційні (раціональні: відповідність принципам, політиці та процедурам організації; природні: відповідність неформальним очікуванням організації) впливи, а з іншого – дозволяють отримати на виході нормативні поведінкові шаблони.

На завершення підкреслимо, що розуміння організаційної та дослідницької культури університету, багатомірності ролей

ABBYY PDF Transformer 2.0 Click here to buy www.ABBYY.com

ученого-дослідника та адміністратора наукових досліджень, а також рівнів і умов їх взаємодії дозволить, на нашу думку, в майбутньому підходити до розглянутої проблеми більш системно й усебічно.

Висновки. Джерела, присвячені предмету нашого розгляду, є досить різнорідними і не пропонують єдиного підходу до аналізу проблеми. Вона розглядається на різних рівнях, що потрапили в поле інтересів авторів. Тим не менш, проведений аналіз показав, що більшість науковців указує на чотири різні ролі університетського дослідника: участь безпосередньо в дослідженнях, викладацька діяльність, підприємництво та надання внутрішніх (внутрішньо університетських) і зовнішніх послуг. Відзначено недостатнє забезпечення університетських досліджень кваліфікованими й сертифікованими адміністраторами, а також необхідність їх спеціальної підготовки. Виявлено перелік необхідних компетентностей адміністраторів досліджень та фактори, що впливають на ефективність їх взаємодії з провідними вченими. Глибина розуміння контексту взаємовпливу цих змінних, на нашу думку, буде сприяти більш кваліфікованому і творчому підходу як до управління університетськими дослідженнями, так і до підприємницької діяльності університетських структур та окремих викладачів, і дасть можливість напрацювати досконалі механізми, спрямовані на підтримку університетського дослідника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калашнікова С. А. Управління державним сектором вищої освіти в США : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.05 / С. А. Калашнікова. – К., 1999. – 19 с.

2. Atkinson T. N. The dimensions of influence on research administrator behavior: Toward a theoretical model of research administration as a public service profession / T. N. Atkinson, D. S. Gilleland, T. G. Barrett // Journal of Research Administration. – 2007. – № 38. – P. 55–65.

3. Audretsch D. B. Do university policies make a difference? / D. B. Audretsch, E. E. Lehmann // Research Policy. – 2005. – № 34 (3). – P. 343–347.

4. Cooke P. Regionally asymmetric knowledge capabilities and open innovation Exploring “Globalisation 2” – A new model of industry organisation / P. Cooke // Research Policy. – 2005. – № 34 (8). – P. 1128–1149.

5. Degroof J.-J. Overcoming weak entrepreneurial infrastructures for academic spin-off ventures / J.-J. Degroof, E. B. Roberts // Journal of Technology Transfer. – 2004. – № 29 (3–4). – P. 327–352.

6. Etzkowitz H. The future of the university and the university of the future: Evolution of ivory tower to entrepreneurial paradigm / H. Etzkowitz, A. Webster, C. Gebhardt, B. R. Terra // Research Policy. – 2000. – № 29 (2). – P. 313–330.

7. Geuna A. University research evaluation and funding: an international comparison / A. Geuna, B. R. Martin // Minerva: A Review of Science, Learning & Policy. – 2003. – № 41 (4). – P. 277–304.

8. Gumport P. J. Academic restructuring: Organizational change and institutional imperatives / P. J. Gumport // Higher Education. – 2000. – № 39 (1). – P. 67–91.

9. Hemlin S. Managing Creativity in Academic Research. 2 / S. Hemlin // Science Studies. – 2006. – № 19 (1). – P. 83–92.

10. Itagaki M. W. Factors associated with academic radiology research productivity / M. W. Itagaki, J. Pile-Spellman // Radiology. – 2006. – № 238 (3). – P. 774–780.

11. Jacob M. “Mode 2” in context: The contract researcher, the university and the knowledge society. The future of knowledge production in the academy and open university press / M. Jacob,T. Hellstrцm. – Philadelphia : The Society for Research into Higher Education, 2000. – P. 11–27.

12. Kirkland J. Towards an integrated approach: University research management in an institutional context / J. Kirkland // International Journal of Technology Management and Sustainable Development. – 2005. – № 4 (3). – P. 155–166.

13. Kleinman D. L. Untangling context: Understanding a university laboratory in the commercial world / D. L. Kleinman // Science Technology & Human Values. – 1998. – № 23 (3). – P. 285–314.

14. Korhonen P. Value efficiency analysis of academic research / P. Korhonen, R. Tainio, J. Wallenius // European Journal of Operational Research. – 2001. – № 130 (1). – P. 121–132.

15. Kreber C. How university teaching award winners conceptualise academic work: Some further thoughts on the meaning of scholarship / C. Kreber // Teaching in Higher Education. – 2000. – № 5 (1). – P. 61–78.

16. Landry R. An econometric analysis of the effect of collaboration on academic research productivity / R. Landry, N. Traore, B. Godin // Higher Education. – 1996. – № 32 (3). – P. 283–301.

17. Lee J. J. Faculty entrepreneurialism and the challenge to undergraduate education at research universities / J. J. Lee, R. A. Rhoads // Research in Higher Education. – 2004. – № 45 (7). – P. 739–760.

18. Meyer M. Towards hybrid triple helix indicators: A study of university-related patents and a survey of academic inventors / M. Meyer, T. Sinilainen, J. T.Utecht // Scientometrics. – 2003. – № 58 (2). – P. 321–350.

19. Pratt M. Developing a research culture in a university faculty / M. Pratt, D. Margaritis, D. Coy // Journal of Higher Education Policy and Management. – 1999. – № 21 (1). – P. 43–55.

20. Presley J. B. Accounting for faculty productivity in the research university / J. B. Presley, E. Engelbride // Review of Higher Education. – 1998. – № 22 (1). – P. 17–37.

21. Print M. Measuring quality in universities: An approach to weighting research productivity / M. Print, J. Hattie // Higher Education. – 1997. – № 33 (4). – P. 453–469.

22. Ramsden P. Predicting institutional research performance from published indicators: A test of a classification of Australian university types / P. Ramsden // Higher Education. – 1999. – № 37 (4). – P. 341–358.

23. Research Administration and Management / Ed. by E. C. Kulakowski, L. U. Chronister. – Jones & Bartlett Publishers, 2006. – 300 p.

24. Rhoades G. Managing productivity in an academic institution: Rethinking the whom, which, what, and whose of productivity / G. Rhoades // Research in Higher Education. – 2001. – № 42 (5). – P. 619–632.

25. Roberts T. Perceptions of Research Administrators on the Value of Certification / T. Roberts // Journal of Research Administration. – 2006. – Vol. XXXVII, № 2. – P. 17 – 29.

26. Tranfield D. Towards a methodology for developing evidenceinformed management knowledge by means of systematic review / D. Tranfield, D. Denyer, P. Smart // British Journal of Management. – 2003. – № 14. – P. 207–222.

27. Vidal J. The teaching and research relationship within an institutional evaluation / J. Vidal, M. A. Quintanilla Higher Education. – 2000. – № 40 (2). – P. 217–229.

28. Zilwa de D. Using entrepreneurial activities as a means of survival: Investigating the processes used by Australian universities to diversify their revenue streams / D. de Zilwa // Higher Education. – 2005. – № 50 (3). – P. 387–411.

РЕЗЮМЕ

Н. Г. Сбруев. Управление научной работой в университетах США: характеристика состояния разработки проблемы.

В статье систематизирована база источников исследования, намечены перспективные пути ее дальнейшего развития. Дана характеристика предметного поля исследований по проблеме управления высшим образованием, проведенных в Украине в различных областях знаний. Определены направления и уровни

изучения рассматриваемой проблемы в американских научных исследованиях. Охарактеризованы подходы к определению сфер деятельности университетского ученого и администратора научных исследований.

***Ключевые слова**: управление, научная работа, исследователь, университет, США, администратор, образование, предпринимательство.*

SUMMARY

M. Sbruev. Scientific research management in the US universities: overview of the studied and developed issues.

The article is dedicated to systematization of the research sources and reveals the perspectives of their further development and study. The objective field of management of higher education research that has been carried out in Ukraine in various areas is determined. The directions and the explored levels of the issue under analyses undertaken by American scientists are found out. The approaches to the identification of functional responsibilities of a university research scientist and a research administrator are formulated.

Key words: management, scientific work, research, university, U.S. administrator, education, entrepreneurship.

УДК 373.5(410).046«465*16/18».014.24(043.3)

Ж. Ю. Чернякова
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ СТАРШОЇ ШКОЛИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

У статті з'ясовано нормативно-правові засади інтернаціоналізації освітнього простору старшої школи Великої Британії. Виокремлено етапи розвитку британської політики інтернаціоналізації освітнього простору, охарактеризовано її специфічні особливості на кожному з етапів.

***Ключові слова**: нормативно-правові засади, інтернаціоналізація, інтернаціоналізація освітнього простору, старша школа Великої Британії.*

Постановка проблеми. На початку третього тисячоліття одним із найбільш провідних пріоритетів модернізації сучасної освіти стала її інтернаціоналізація. Цей процес зумовлений глобалізацією сучасного світу, розвитком міжнародної співпраці, економічною, політичною, соціальною та культурною інтеграцією країн. В умовах постіндустріального суспільства, яке одночасно є суспільством ризику, стає зрозумілим, що подолання складних проблем й уникнення нових загроз можливо лише в межах широкого міжнародного співробітництва, розширення міжкультурної взаємодії та комунікації. Тому на початку XXI століття завданням освіти стає підготовка широкого загалу студентства до вирішення цих завдань. Для цього сучасна освіта має бути спрямована на формування глобального мислення, толерантності, навичок міжкультурної комунікації тощо.

Реальністю сучасного історичного розвитку є визначення стратегічного курсу держави на входження України у єдиний європейський та світовий освітній простір. Тому доцільною і своєчасною постає потреба у вивченні процесів європейської інтеграції й інтернаціоналізації освіти, а також перспектив їх розвитку в Україні.